

Список використаних джерел:

1. Кошовий Б.-П. О. Механізми функціонування та розвитку ринку енергоресурсів України. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. 25 с. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18769311>.
2. Третій енергетичний пакет ЄС : Директива 2009/73/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 13 липня 2009 року про загальні правила внутрішнього ринку природного газу. *Офіційний журнал Європейського Союзу*. 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0001:0014:EN:PDF>.
3. Clean Energy Package : Clean energy for all Europeans package. Brussels. 2019. URL: <https://www.acer.europa.eu/electricity/about-electricity/clean-energy-package>.
4. Directive (EU) 2019/692 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 amending Directive 2009/73/EC. Official Journal of the European Union. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/692/oj/eng>.
5. Hydrogen and Gas Market Package : Hydrogen and decarbonised gas market package. Brussels. 2021. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/hydrogen-and-decarbonised-gas-market_en.
6. При ринок природного газу : Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19#n821>.
7. НКРЕКП : *Офіційний вебсайт*. URL: <https://www.nerc.gov.ua>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-27>

Романюк Ю. М.,

аспірант

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ВИДИ ПРОФЕСІЙНИХ УЧАСНИКІВ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. На фондовому ринку, який відповідно до законодавства України є складовою частиною ринку капіталу, організація торгівлі біржовими інструментами здійснюється за обов'язкового залучення професійних учасників.

Згідно з положенням ст.4 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» професійними учасниками ринків капіталу визнаються юридичні особи, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю

або товариства з додатковою відповідальністю, що провадять на ринках капіталу професійну діяльність, види якої визначені законом [1].

Зі змісту наведеного вище положення вбачається різноманітність професійних учасників ринку капіталу, які об'єднують спільні вимоги та обмеження щодо їх організаційно-правової форми та діяльності, проте кожен з яких вирізняється спеціальним напрямком їх професійної діяльності.

Результати дослідження. Відповідно до ст. 42 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» професійні учасники ринків капіталу та організованих товарних ринків за типами поділяються на: професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків, які є підприємствами, що становлять суспільний інтерес відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків, які є системно важливими професійними учасниками відповідно до цього Закону; інших професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків [1].

При цьому, професійні учасники фондового ринку завжди є юридичними особами, які можуть утворюватися виключно в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю. Для провадження професійної діяльності на фондовому ринку учасники зобов'язані отримати відповідний вид ліцензії (ст. 71 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»).

Відомості щодо віднесення юридичної особи до професійних учасників фондового ринку вносяться до державного реєстру у порядку, визначеному Порядком ведення реєстрів учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків, затвердженим рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26 серпня 2021 р. № 700 [2].

Законодавством України визначені деякі обмеження щодо того, хто може бути професійним учасником ринків капіталу в цілому та фондового ринку зокрема. А саме, такими не може бути юридичні особи, які відповідають хоча б одному з таких критеріїв: юридична особа створена відповідно до законодавства держави, що здійснює збройну агресію проти України; юридична особа, зареєстрована на тимчасово окупованій території України; до юридичної особи застосовані санкції відповідно до Закону України «Про санкції»; юридична особа включена до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції тощо [1].

До того ж законодавством України висуваються досить високі вимоги до фінансового, репутаційного та компетенційного аспектів діяльності юридичної особи, яка претендує на отримання ліцензії професійного учасника фондового ринку.

Визначаючи види професійних учасників фондового ринку, доцільно виходити з напрямків діяльності таких учасників.

Є. А. Кузнєцова на підставі аналізу наукових підходів до класифікації професійних учасників фондового ринку виокремлює такі види: торговці цінними паперами (зокрема, банки), компанії з управління активами, професійні адміністратори недержавних пенсійних фондів та довірчі товариства [3, с. 106].

Аналіз Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» дає підстави виокремити такі види діяльності на фондовому ринку: 1) діяльність з організації торгівлі біржовими інструментами; 2) діяльність з торгівлі фондовими інструментами; 3) клірингова діяльність; 4) депозитарна діяльність; 5) діяльність з управління інвестиційними активами тощо.

Разом з тим, професійні учасники фондового ринку можуть об'єднуватися для поєднання різних видів професійної діяльності на ринках капіталу, і мають бути зареєстровані у порядку, встановленому Положенням про об'єднання професійних учасників ринків капіталу, та з метою захисту інтересів своїх членів [4].

Висновки. Отже, законодавство України визначає такі види професійних учасників на фондовому ринку: брокерські компанії – організації, які мають право здійснювати професійну діяльність на фондовому ринку від свого імені та за рахунок клієнтів; дилери – юридичні особи, які здійснюють купівлю та продаж цінних паперів на власний рахунок; уповноважені особи, які мають право проводити операції на фондовому ринку від імені брокерської компанії або дилера; керуючі компанії (інвестиційні фонди) – організації, що здійснюють професійну діяльність з управління активами та інвестиціями, включаючи управління портфелями цінних паперів для клієнтів або інвестиційні фонди; депозитарії – юридичні особи, які відповідають за реєстрацію та зберігання цінних паперів, а також за проведення розрахунків за операціями з ними та власне організатори ринку (фондові біржі) – юридичні особи, що забезпечують інфраструктуру для торгівлі цінними паперами, деривативами та іншими фондовими інструментами, організують процес торгів та забезпечують дотримання учасниками торгів встановлених правил; інші професійні учасники фондового ринку (зокрема, Національний банк України, клірингові компанії, адміністратор недержавних пенсійних фондів тощо).

Список використаних джерел:

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

2. Про затвердження Порядку ведення реєстрів учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків : рішення Національної

комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26 серпня 2021 року № 700. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1385-21#Text>.

3. Кузнецова Є. А. Фінансово-правове регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів : дис. ... доктора філософії. Київ, 2021. 237 с.

4. Про затвердження Положення про об'єднання професійних учасників ринків капіталу : рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27 грудня 2012 року № 1925. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-13#Text>.